

2. Руа Ж. История рыцарства. М.: Алетейя, 1996. 248 с.
3. Білик Я. Ігровий феномен в середньовічній культурі. Вісник Харківського університету імені В.Н. Каразіна. 2020. Вип. 62. С. 55 – 65.
4. Цебрій І., Назаренко Н. Духовне життя країн Західної Європи в епоху Середньовіччя та раннього Просвітництва. Старобільськ-Полтава, ЛНУ, видавництво «Формат+», 2021. 206 с.
5. Цветкова Л. Придворні танці в культурі західноєвропейського високого Середньовіччя. DANCESTUDIES. 2020. Вип. 3. № 1. С. 10 – 23.

УДК 94 (477)

Владислав ЩЕРБИНА,

бакалавр IV курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03
Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Кузовова Н.М., к.іст.н., доцент

НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКА ВІЙНА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ

Анотація. У статті проаналізовані історіографічні погляди на проблему німецько-радянської війни. Описано процес зміни оцінки німецько-радянської війни в шкільному підручнику історії. Охарактеризовано різні методи під час вивчення німецько-радянської війни в шкільному курсі історії.

Ключові слова: німецько-радянська війна, історіографія, характеристика подій, віртуальна екскурсія, характеристика персонажів.

Актуальність обраної нами теми зумовлена необхідністю всебічного та неупередженого вивчення історії минулого століття у шкільному курсі. Не дивлячись на те, що з моменту завершення Другої світової війни минуло вже більше ніж півстоліття, в історіографії цього періоду

залишається багато «білих плям», наукова та суспільна дискусія щодо окремих сторінок тієї війни не стихає, і часто стає зброєю в інформаційному протистоянні.

Виклад основного матеріалу. Початку німецько-радянської війни присвячені тисячі наукових і науково-популярних праць у різних країнах світу. Загалом дослідники точно відтворили історичний контекст подій та описали найважливіші битви. Однак багато подій Другої світової війни з різних причин залишилися в тіні наукових досліджень. Американський дослідник з військової історії Дж. Мескіл вказує на наступні причини такої ситуації: 1) недостатньо вивчена архівна база, оскільки багато матеріалів зберігаються в таємниці. Ці матеріали не завжди є бажаними, оскільки можуть негативно впливати на суспільну психіку і порушують репутацію держави та збройних сил; 2) в деяких країнах (наприклад, в Росії) досі існують обмеження і навіть цензура на використання певних категорій архівних документів та їх інтерпретацію [11, с. 175].

Британські історики Митчем С. та Мюллер Дж. підкреслюють, що Гітлер сам сформулював нову концепцію війни на Сході в березні 1941 року. На його думку, це була жорстока війна, спрямована на абсолютне і безжалісне знищення ворога. А фельдмаршал В. Кейтель своїми наказами доніс ідеї фюрера до військових ще до початку бліцкригу [8, с. 24].

Британський історик М. Гейстингс зазначає, що, хоча радянське населення пережило жахи громадянської війни, голоду, тиранії та загальної несправедливості ще з часів революції 1917 року, реалізація планів «Барбаросса», «Ост» та інших стала повною гуманітарною катастрофою для суспільства, якому вторгнення загрожувало тотальним знищенням [2, с. 184].

Історик Г. Чано наводить безкомпромісний документ, підготовлений рейхсфюрером СС Г. Гімmlером ще в травні 1940 року: «Такі етнічні поняття, як українці, гуцули, лемки в нашій зоні повинні повністю зникнути...» [9, с. 82].

Історик Ф. Левітас, констатує, що на теренах Радянського Союзу супротивник був таврований як людина нижчої раси, до якої дозволено будь-які насильницькі дії. Населення захоплених областей, спочатку ладне вітати німців як визволителів, поступово було перетворено на рабів. Це спричинило активізацію піднесення партизанського руху. За лінією фронту підрозділи СС влаштовували єврейські погроми. Нелюдське ставлення до військовополонених створило такі умови, коли противник відчайдушно воював до останнього патрону [7, с. 101].

На думку сучасного українського військового історика В. Грицюка, найсерйознішим і найважчим уроком початкового етапу війни стало зволікання з боку Радянського Союзу з приведенням своїх військ у повну бойову готовність [4, с. 26].

В. Гриневич дивиться на цю проблему під дещо іншим кутом, стверджуючи, що причина не в тому, що напад Німеччини був раптовим, а те, що він припав саме на момент розгортання на західних кордонах військових контингентів Червоної армії, обумовило подальший трагічний хід подій. На його думку, це порушило все стратегічне планування сталінського керівництва і внесло паніку і безлад у дії радянської армії та вищого керівництва країни [3, с. 27].

Використання різних методів при вивченні німецько-радянської війни на шкільних уроках історії може зробити навчання більш ефективним і цікавим та допомогти перейти від «історії як шкільного предмета знань» до історії як «предмета мислення». У нашому дослідженні, за основу ми взяли, нестандартні методи вивчення подій німецько-радянської війни у шкільному курсі історії, а саме:

Метод усної історії. Слід зазначити, що в більшості сучасних шкіл використання методу усної історії в освітньому процесі заохочується. Однак базових рекомендацій щодо використання усно-історичних матеріалів на уроках історії вчителями не розроблено.

Вивчаючи Другу світову війну, учні старших класів намагаються використовувати якомога більше підручників та довідників з історії. Як наслідок, вони іноді забувають про такі джерела усної історії, як біографічні інтерв'ю, розповіді учасників війни, листи та анкети воєнного часу. Використання усно-історичних джерел на шкільних уроках спрощує вивчення сучасної історії. Учні мають справу з особистими долями конкретних людей і мають можливість відкрити для себе нові факти в галузі історичної науки. Крім того, це дозволяє учням вивчати історію самостійно, а не за розробленою шкільною програмою [30, с. 217].

Характеристика подій. Клас ділиться на мікрогрупи (пари). На дошці прикріплені шестикутники з написаними на них назвами подій (Пакт про ненапад між Німеччиною та СРСР, напад Німеччини на СРСР, визволення Києва від загарбників тощо). Учні пишуть на своєму шестикутнику опис події у певній сфері, включаючи причини та передумови, ключові дати, рушійні сили/фактори, наслідки тощо. Потім кожна група презентує свій шестикутник, і на дошці утворюється мозаїка, що містить загальний опис історичної події [1, с. 17]. Альтернативним варіантом є надання кожній групі окремої події (пов'язаної з тією ж темою, тим же періодом) і написання характеристик цієї події. В результаті на дошці може бути написаний загальний опис історичної події на місцевому, регіональному, національному та глобальному рівнях. Ми маємо можливість простежити характерні спільні риси та відповідні особливості явища [10, с. 187].

В умовах дистанційного навчання особливої популярності набуває метод *віртуальної екскурсії*. Віртуальні екскурсії – це організована форма навчання, яка відрізняється від звичайної екскурсії тим, що надає віртуальне представлення того, що існує в реальності. Це форма навчання, яка відрізняється від звичайної екскурсії тим, що надає віртуальне представлення того, що існує в реальності. Як приклад, під час вивчення радянсько-німецької війни, можна запропонувати учням віртуальний тур

до Аушвіцу. Аушвіц – місце, яке стало символом Голокосту. В колишньому німецькому концтаборі в місті Освенцім загинуло близько 1,1 мільйона осіб, 90% з яких були єврейського походження. Екскурсія супроводжується польським і англійським текстом, з якого можна більше дізнатися про історію цього місця[6, с. 3].

Характеристика персонажів. Треба поділити клас на мікрогрупи (пари). На дошці – шестикутник із зображенням (портретом, фотографією) або ім'ям політичного діяча часів Другої світової війни. Учні повинні описати певні сфери життя людини, зображеної на їхньому шестикутнику, наприклад, походження, освіту та кар'єру. Потім кожна група презентує свій шестикутник, утворюючи на дошці мозаїку, що містить загальний опис історичної постаті. Крім того, кожній групі можна дати іншу історичну постать заданого періоду і попросити написати опис цієї постаті. В результаті на дошці будуть написані загальні описи видатних постатей часів німецько-радянської війни. Це можуть бути політичні діячі, науковці, художники, військові тощо [5, с. 36].

Висновки. Отже, при вивченні німецько-радянської війни на уроках історії важливим є використання різних історичних методів. Це робить навчання більш ефективним та цікавим, а учні вчать не просто запам'ятовувати матеріал, а й аналізувати та інтерпретувати його.

Список використаних джерел:

1. Баханов К. Теоретичні засади шкільного курсу історії України. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2015. № 1-2. С. 12-18.
2. Гейстингс М. І розверзлося пекло... Світ у війні 1939–1945 років. Харків : Клуб Сімейного дозвілля, 2019. 748 с.
3. Гриневич В. А. Суспільно-політичні настрої населення України в роки Другої світової війни: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

- д-ра політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». К., 2008. 31 с.
4. Грицюк В.М. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2010. 150 с.
 5. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. Кам'янець-Подільський, 2019. 88 с.
 6. Киридон А. Формування історичної пам'яті в шкільному курсі історії. *Історія в рідній школі*. 2018. № 6. С. 2-5.
 7. Левітас Ф. Друга світова війна: український вимір. К. : Наш час, 2012. 272 с.
 8. Мітчем С., Мюллер Дж. Командири Третього Рейху. Смоленськ: Русич, 1995. 480 с.
 9. Чано Г. Останній монолог фашиста. Київ: Залізний тато. 2019. 128 с.
 10. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник, Харків, 2017. 324 с.
 11. Meskill J. Nazi Germany and Imperial Japan, the Hollow Diplomatic Alliance. London and New York, Routledge. 2017. 272 p.

УДК 94 (410)

Анна ЯРОШЕНКО,

бакалавр IV курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, науковий керівник: Батенко Г.В., к.іст.н., доцент

ПОЛІТИКА УРЯДІВ МАРГАРЕТ ТЕТЧЕР У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Анотація. У статті проаналізовано особливості державної політики у сфері охорони здоров'я консервативних урядів Маргарет Тетчер. Визначено особливості, перебіг та результативність процесів